

H₂O P

VITENS

DE GROOTSTE VAN NEDERLAND

De ontkeuringsinstallatie van Vitens in het Friese waterwingebied Spannenburg

Ze hebben allemaal een passie voor water. Toch verschillen bedrijven in de waterketen qua visie, bedrijfsactiviteiten en -cultuur. Maandblad H₂O portretteert verschillende bedrijven met verschillende gezichten. De derde aflevering: *Vitens*, met 5,4 miljoen klanten veruit het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland.

Tekst Marloes Hooimeijer | Foto's Vitens

‘Wat er onderweg in leidingen gebeurt is een black box’

Lieve Declercq

Ik trof een bedrijf aan met mensen vol passie en verantwoordelijkheidsgevoel voor schoon drinkwater. Dat zit hier echt in de genen van medewerkers.” Aan het woord is Lieve Declercq, sinds een half jaar directievoorzitter van drinkwatergigant Vitens.

Maar Declercq, eerder werkzaam bij Esso, Van Ganswinkel Groep en Maltha Glasrecycling, zag ook andere eigenschappen. “Ik merkte dat de medewerkers het fijn vonden om allerlei plannen te maken, maar dat ze minder geneigd waren hun plannen in actie om te zetten. Een gebrek aan druk uit de markt liet de mensen een beetje stilstaan.” Maar die tijd is voorbij onder een directeur die staat voor *operational excellence*. “Bij Esso waren we hier

twintig jaar terug al mee bezig. Investerings, onderhoud, leveringscontinuïteit en kwaliteit moeten in balans zijn. Daarom is intelligente drinkwatervoorziening voor ons ook zo’n grote uitdaging. We hebben veel kennis over de kwaliteit van het water dat we in ons netwerk pompen, maar wat er onderweg in de 47.500 kilometer aan leidingen gebeurt, is een *black box*. De cirkel moet zich hier nog meer sluiten.”

Slimme sensoren in het waterleidingnet moeten de juiste data leveren om *real time* een beeld te krijgen van hoe het water zich gedraagt, waar verstoringen zijn en welke kwaliteit bij de klant wordt geleverd. De *Vitens Innovation Playground* (VIP) vormt hiervoor een proeftuin. In dit landelijke en stedelijke gebied rond Leeuwarden met 2.270 kilometer leiding, zorgen flow- en drukmeters voor automatische lekdetectie. Het online volgen van het waterverbruik zorgt bovendien voor efficiëntere waterdistributie. Declercq: “Dat bespaart veel energie. Voor lekdetectie zijn we nu nog vooral afhankelijk van klanten die storingen melden.”

WATERTEKORT

Als grootste drinkwaterbedrijf van Nederland voorziet Vitens de aandeelhoudende provincies Friesland, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Utrecht en een aantal gemeenten in Noord-Holland en Drenthe van drinkwater. Meer dan de helft van de waterwingebieden ligt in de provincie Gelderland.

Over de rol die de provincie Gelderland (800.000 aansluitingen) voor Vitens ziet, zegt gedeputeerde Josan Meijers: “Dat is heel simpel: goede kwaliteit drinkwater. Daar is iedereen bij gebaat. Onze grootste opgave is om ervoor te zorgen dat er straks in voorspelde tijden van droogte ook voldoende drinkwater beschikbaar is. Gelderland is een waterprovincie, maar gaan we ook water leveren aan andere provincies als zij straks tekort hebben? En: we willen wel water winnen, maar niet ten koste van de natuur. Over dat soort dilemma’s buigt Vitens zich in de Gelderse omgevingsvisie die binnenkort verschijnt, een >

HUMUSZUUR LEVERT STRAKS GELD OP

Door het humuszuur in het Friese waterwingebied Spannenburg krijgt het drinkwater een lichtgeel kleurtje. Na ontcleuring via ionenwisseling blijft er een reststroom van 4.000 kubieke meter zwart water met zout en humuszuur over, dat wordt verbrand door Afvalverwerking Rijnmond. Kosten voor verwerking en transport: 0,5 miljoen euro per jaar. In de nabije toekomst gaat dit extreem zuivere humuszuur Vitens echter geld opleveren: als biologische grondverbeteraar in land- en tuinbouw. Rick Thijssen, manager business development: "We hebben na een jaar onderzoek een contract gesloten met een groot bedrijf in grondverbeteringsproducten voor afname van de 800 kubieke meter humuszuur die wij na indikking overhouden."

co-creatie van provincie, waterschap, drinkwaterbedrijf en vele andere partijen."

De provincie is "heel tevreden" over de samenwerking met Vitens. In een samenwerkingsovereenkomst is voor meerdere jaren financiering en kostenverdeling voor drinkwaterwinning in de provincie geregeld. "Als provincie zijn wij verantwoordelijk voor schoon grondwater, zodat Vitens zo min mogelijk hoeft te zuiveren", zegt Meijers. Maar je hoeft volgens haar "niet ziek te zijn om beter te worden". "Kostenposten bij bodemsanering vragen nu de gezamenlijke aandacht. Wingebied De Pol in Doetinchem bijvoorbeeld, waar sprake is van bodemverontreiniging. Samen kijken we of er gesaneerd moet worden."

Declercq: "Sommige wingebieden zijn heel kwetsbaar, zoals zandgronden. Er hoeft maar een auto met pech olie te lekken of het sijpelt al door naar het grondwater. De provincies bepalen het beleid, in bestemmingsplannen en gebiedsbesluiten, en zorgen voor handhaving. Maar wij hebben veel verstand van ondergronden, en proberen altijd betrokken te zijn bij de gebiedsontwikkeling rond de bronnen."

FUSIES

De laatste fusie ligt al weer ver achter Vitens. In 2006 fuseerde het bedrijf – dat vier jaar eerder ontstond uit een fusie van Nuon Water, Waterbedrijf Gelderland en Waterleiding Maatschappij Overijssel – met Hydron Flevoland en Hydron Midden-Nederland. Het is volgens Declercq "nooit de bedoeling geweest" om te komen tot één groot nationaal drinkwaterbedrijf. "Nieuwe fusies staan momenteel ook niet op mijn *to-do-lijst*. Het gaat er ook niet om of wij als bedrijf groter willen worden, maar of dit maatschappelijk van belang is. Formeel zijn we met tien waterbedrijven in Nederland, maar eigenlijk is het er maar één: we werken heel veel samen en ik sta ervan te kijken hoe vrij en openlijk kennis met elkaar wordt gedeeld."

Wel ervaart Vitens "dagelijks voordelen" van de schaal-grootte. Declercq: "Groot voordeel is dat je als bedrijf niet zo

Medewerkers van Vitens aan het werk bij een winput op Spannenburg

kwetsbaar bent. Als een gebied in inwoneraantal terugloopt, zoals in verschillende krimpregio's, dan zijn we groot genoeg om dat te absorberen zonder dat het daar invloed op het tarief en de dienstverlening heeft."

Maar ideeën over mogelijke privatisering van drinkwaterbedrijven als gevolg van een nieuwe Europese richtlijn, zoals in februari in het tv-programma *Nieuwsuur* aan bod kwamen, maken Declercq "waakzaam". Privatisering moet volgens Vitens worden voorkomen en het kabinet moet zich duidelijk uitspreken over de toekomst van de Nederlandse drinkwatersector. "We zijn goed beschermd door de Drinkwaterwet, maar we moeten dit soort geluiden wel goed in de gaten houden."

RESTSTROMEN

Wat wél op de *to-do-lijst* van de nieuwe directievoorzitter staat, is het beter benutten van reststromen. Jaarlijks resulteert de zuivering in ruim 65.000 ton restproduct. Verwerkingskosten: 1,5 miljoen euro, terwijl sommige van die reststoffen nog prima als grondstof verkocht kunnen worden, zoals gedroogde kalkkorrels aan de glasindustrie, ijzerslib aan de baksteenindustrie, en humuszuur als biologische grondverbeteraar (zie kader *Humuszuur levert straks geld op*).

Declercq: "Afval bestaat niet, dat heb ik destijds bij Van Gansewinkel wel geleerd. Dat de drinkwatersector geen markt is, wil nog niet zeggen dat wij geen werk moeten maken van een gezonde kostenstructuur: dat is júst onze maatschappelijke plicht. Als we kosten kunnen omzetten in opbrengsten, doen we dat. Zakelijkheid is voor ons geen vies woord." |

VITENS

- Centraal kantoor: Utrecht
- Medewerkers: 1.431
- Klanten: 5,4 miljoen
- Aansluitingen: 2,4 miljoen
- Gemiddelde waterprijs: 0,0013 euro per liter
- Drinkwaterproductielocaties: 98
- Waterproductie: 350 miljoen kubieke meter per jaar
- Leidingnet: 47.500 kilometer
- Omzet: 417 miljoen euro
- Resultaat: 36 miljoen euro
- 2 WEX Global Innovation Awards 2013 (voor de Vitens Innovation Playground en voor een innovatieve membraanreinigingstechniek, de 'Champagnespoeling')

(cijfers over 2011)

